

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	30.12.2019
Received / Makale Geliş	07.11.2019	Published / Yayınlanma	30.12.2019

YOKSULLUK VE ÇALIŞAN YOKSULLAR ÜZERİNE GENEL BİR BAKIŞ OVERVIEW ON POVERTY AND WORKING POOR

Öğr. Gör. Mustafa Erhan TÜRKOĞLU

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Isparta / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0001-7629-0647

Dr. Öğr. Üyesi Ercan KÜÇÜKEŞMEN

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Isparta Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Isparta / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-1564-498X

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1694>

Reference: Türkoğlu, M. E. & Küçükeşmen, E. (2019). Yoksulluk ve çalışan yoksullar üzerine genel bir bakış. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(48), 4497-4506.

ÖZET

Yoksulluk genel olarak bir halkın ya da onun belirli bir kesiminin asgari yaşam düzeyini sürdürebilmek için gıda, giyim ve barınak gibi en basit ihtiyaç maddelerini karşılayabilme olgusudur. Bu kişilerin miktarı genellikle belirli bir minimum gelir düzeyinin altında yaşayan insanların sayısı ile hesap edilmektedir.

Çalışan yoksul kavramı çalışma ve yoksulluk kavramlarından oluşan melez bir yapıdır. Çalışma ve yoksulluk kavramlarının anlamlı bir çalışan yoksul şeklinde bütünleşmesinde birçok sorunla karşılaşmaktadır. Yoksulluk hane halkı düzeyinde tanımlanmakta istihdamsa bireysel bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca istihdam anlık bir kavram iken yoksulluğun ölçümü yıllık verilere dayalı olarak yapılmaktadır.

Ülkemizde yoksullukla mücadele de her ne kadar politikalar sıralansa da uygulamada günü birlik yardımlar şeklinde geçiştirildiği görülmekte, etkin ve sürekliliği olan bir mücadelenin sergilenmemekte olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Çalışan Yoksullar, İstihdam, Hane Halkı, Politika.

ABSTRACT

Poverty is generally the ability to meet the most basic needs, such as food, clothing and shelter, in order to sustain the minimum standard of living of a people or a particular person. The amount of these people is usually calculated by the number of people living below a certain minimum income level.

The poor concept of working is a hybrid structure composed of the concepts of work and poverty. There are many problems in the integration of the concepts of work and poverty into meaningful working poor. Poverty is defined at the level of the household and it is antagonistic as an individual situation in employment. In addition, while employment is a momentary concept, poverty is measured on an annual basis.

Although it is seen that the struggle against poverty in our country is applied in the form of daily aid in politics and practice, it can be said that an effective and continuous struggle is not displayed.

Keywords: Poverty, Working Poor, Employment, Household, Politics.

1. YOKSULLUK KAVRAMI

Yoksulluk kavramına ilişkin literatürde yapılmış pek çok tanımlama bulunmaktadır. Yoksulluk kavramı, Dünya Bankası tarafından yayınlanan “World Development Report” adlı raporda “asgari yaşam standartlarına erişememek” şeklinde ifade edilmiştir (World Bank, 1990: 26). Drownowski (1977: 183), insanların kendileri için yeterli olduğunu düşündüğü gelir seviyesine ulaşamadıkları nokta olarak ifade etmiştir. Araştırmacı bu tanımlamayı bireylerin gelir, tüketim ve tasarruflarını gözlemesi sonucunda ortaya koymuştur. Kalkınma iktisatçısı Amartya Sen yoksulluğu belirli bir asgari kabiliyeti devam ettirememesi şeklinde tanımlamaktadır (Uzun, 2003: 156). Marshall (1999: 825) ise yoksulluğu “maddi

kaynaklardan, bazen de kültürel kaynaklardan yoksun kalındığını tanımlayan bir durum” şeklinde açıklamıştır.

Yoksulluk genel olarak bir halkın ya da onun belirli bir kesiminin asgari yaşam düzeyini sürdürebilmek için gıda, giyim ve barınak gibi en basit ihtiyaç maddelerini karşılayabilme olgusudur. Buna Mutlak Yoksulluk da denmektedir. Bu kavrama göre kişilerin miktarı genellikle belirli bir minimum gelir düzeyinin altında yaşayan insanların sayısı ile hesap edilmektedir. Doğruluğu konusunda tartışmalar olmasına karşın uluslararası karşılaştırmalar için günlük 1 dolar, yoksulluk sınırı olarak kullanılmaktadır. Böylece günlük 1 \$ altında gelire sahip olanlar yoksul olarak adlandırılmaktadır. Uluslararası yoksulluk sınırı dünyanın her tarafında var olan mutlak yoksulluk düzeyine giren nüfusu tahmin etmek için kullanılmakta ve genellikle ABD doları olarak ifade edilmektedir (Uzun, 2003: 156).

Avrupa ülkeleri genellikle nispi yoksulluk kavramını kullanmaktadır. Buna göre; yoksulluk normal olarak kabul edilen bir yaşam standardının belirli bir oranın altında kalma durumudur. Örneğin; Eurostat, bunu ortalama yaşam standardının %60'ı, Fransa Ulusal İstatistik Enstitüsü %50'si olarak kabul etmektedir. ABD'de ki yoksulluk sınırı ise ortalama gelirin %36'sı olarak kabul edilirken Kanada'da “düşük gelir sınırı” genellikle yoksulluk sınırı olarak kabul edilir (Gündoğan, 2007: 6). Bu bağlamda yoksulluk çok farklı tanımlarla ve farklı ölçümlerle karşımıza çıktığı görülmektedir. Yani yoksulluğun genel kabul gördüğü net bir tanımı bulunmamaktadır.

2. ÇALIŞAN YOKSUL KAVRAMI

Çalışan yoksul kavramı çalışma ve yoksulluk kavramlarından oluşan melez bir yapıdır (Gündoğan, 2007: 5). Çalışma ve yoksulluk kavramlarından oluşan melez yapıdaki çalışan yoksulluk kavramının ideolojik değişim ve dönüşümleri ifade ettiği görülmektedir. Bu bağlamda bakıldığında neo-liberal ekonominin revaçta olduğu dönemlerde de çalışan yoksulluğunun varlığından söz edilebilir. Neo-liberal dönemin uygulama alanı bulduğu dönemlerde bile çalışan yoksulluk kavramının olduğu söylenebilir. Bu kavramın bahsi geçen dönemde ortaya çıkış nedenlerini sosyal hayatta ve iş hayatında yaşanan değişimler gibi nedenlere bağlamak mümkündür. Bununla birlikte tüm bu değişimler yaşanırken, iş gören örgütlerinin tam anlamıyla yaşanan değişimlere gerekli tepkiyi yeterince verememiş olması çalışan yoksulluğun daha da artmasına sebep olmuştur (Erdoğdu ve Kutlu, 2014: 64).

Çalışma ve yoksulluk kavramlarının anlamlı bir çalışan yoksul şeklinde bütünleşmesinde birçok sorunla karşılaşmaktadır. Yoksulluk hane halkı düzeyinde tanımlanılmakta, istihdamsa bireysel bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca istihdam anlık bir kavram iken yoksulluğun ölçümü yıllık verilere dayalı olarak yapılmaktadır (Gündoğan, 2007: 6-7). Çalışan yoksulluğuna, çalışma sonucunda temel gereksinimlerini karşılayacak düzeyde gelir elde edilmemesi neden olmaktadır. Gelişmekte olan veya gelişmiş ülkelerde, geniş çalışan kümeleri çalışmalarına rağmen elde ettikleri gelir temel gereksinimlerini karşılayamamakta ve çalışan yoksul olarak adlandırılmaktadır (Kapar, 2010).

Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization, ILO)'nun çalışan tanımı, referans döneminde en az bir saat çalışanları kapsarken, ABD Çalışma İstatistikleri Bürosu çalışan yoksulu, yıl içerisinde en az 27 haftasını iş gücünde çalışarak ve ya iş arayarak geçiren ancak geliri yoksulluk sınırı altında kalan kişiler olarak tanımlamaktadır. Kanada Ulusal Refah Konseyi, toplam hane halkı gelirlerinin %50'den fazlasının ücret, maaş ya da kendi hesabına çalışma gelirinden oluşması koşulunu ararken, İsviçre Federal İstatistik Bürosu ile Avusturalya Sosyal Politika Araştırmaları Merkezi, çalışan yoksul tanımlamasında çalışma süresine bakılmaksızın bütün aktif bireyleri çalışan olarak kabul etmektedir. Avrupa Birliği'ne göre çalışan yoksul yılın yarıdan fazlasında istihdam edilen (ücretli, maaşlı ya da kendi hesabına çalışan) ve ulusal ortalama gelirin %60'nın altında harcanabilir gelire sahip hane halkında yaşayan bireyler olarak tanımlanmaktadır (Gündoğan, 2007: 10). Çalışan yoksulluk kavramı birçok gelişmiş ekonomide giderek büyüyen bir sorun olmaktadır. Hong Kong'da 2016 yılında 200.700 çalışan yoksul bulunmakta ve çalışan yoksul nüfusun yaklaşık yarısı yoksul hanelerde yaşamaktaydı. Artan çalışan yoksulluk araştırmaları göreceli geliri yoksulluğun bir ölçüsü olarak ele almıştır. Hong Kong'daki işyerlerinde çalışan yoksulların durumunu değerlendirirken maddi yoksulluk yaklaşımını kullanmıştır. Araştırma sonuçları yoksulluk yaklaşımı ve gelir yoksulluğu çizgisi ile yoksul olarak tanımlanan işçiler ile ilgili olumlu bir çalışma olduğunu göstermektedir. Sonuçlar, Hong Kong'daki çalışan yoksullar arasındaki yoksulluğu azaltmak için önemli politika sonuçları vermektedir (Kelvin, Chan & Chou, 2019: 39-66).

3. ÇALIŞANLARIN YOKSULLAŞMASINA YOL AÇAN BAŞLICA NEDENLER

Fiilen çalıştığı halde yoksulluk sınırının altında kalan birey ve hane halkları bulunmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasına zemin hazırlayan bir takım sebepler vardır. Küreselleşme, enformel ekonominin yükselişi, düşük ücretler, istihdamın niteliğindeki değişim, çalışanlar arasındaki örgütlenmenin yetersizliği, kamusal sosyal harcamaların kısıtlanması ve ekonomik krizler ve sonrasında uygulamaya konulan ekonomik istikrar ve yapısal uyum programları bu sebepler arasında yer almaktadır.

3.1. Küreselleşme

Literatürde küreselleşme kavramına yönelik olarak iki farklı temel yaklaşım görülmektedir. Bunlar gelenekçi (kuşkucu) ve aşırı küreselleşmeci (hiper-liberal) yaklaşımlardır. Aşırı küreselleşmeciler; radikaller diye de bilinmektedir, ulus devletin önemini yitirdiği küresel piyasa politikalarının yerini aldığı, piyasaların devletten daha güçlü bir yapıyı ifade etmektedirler. Kuşkucular ise küreselleşmeye her konuda kuşku ile yaklaşmaktadırlar (Duranlar ve Ceylan, 2001:). Kuşkuculara göre diğer tüm ulus-devlet dışı aktörlere biçtikleri role benzer bir biçimde, küreselleşmenin ulus-devletler tarafından kendi güç ve çıkarlarının ilerletilmesi ve derinleştirilmesi için bir araç olarak kullanıldığını düşünmektedirler. Erkızan, (2002: 57-70) yapmış olduğu çalışmada küreselleşmenin gelişmiş ülkelerin, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde kendine has karakteristik özellikteki ekonomik ve sosyal yaşantısını, kendi ideolojisini dayatması anlamına geldiğini dile getirmektedir.

Küreselleşme ile birlikte gündelik yaşantımızda sıklıkla karşılaştığımız kavramlardan bir tanesi de rekabettir. Küreselleşme ile ortaya çıkan rekabet ortamı, işçi sınıfının daha da fakirleşmesinin nedenlerinden bir tanesi olarak görülmektedir. Rekabet ortamının işçi sınıfını yoksullaştırmasındaki nedeninin ise işçi maliyetlerini düşürmenin daha kolay olmasına bağlanmıştır. Rekabet ortamında işçi maliyetlerinin düşürülmeye çalışılması, işçi sınıfının hakları açısından belirli ilkelerin ve hakların ortadan kalkması anlamına gelmektedir. Sonuç olarak belirli ilkelerden ve haklardan yoksun olarak çalışan işçiler özellikle az gelişmiş ülkeler de daha ağır koşullarda çalışmak zorunda kalmışlardır (Uçkan, 2002: 6). Örneğin yerel işletmeler üzerinde yapılan bir araştırmada, işletme yöneticileri tedarikçi seçiminde maliyet ve tedarikçi ile olan ilişki süresine dikkat ettiği ortaya konulmuştur (Soba ve Şimşek, 2019: 380-399). Küreselleşmenin 1980'li yıllardan itibaren başlayan ve içinde bulunduğumuz dönemlerde de etkisini sürdüren son dalgasında, üretim yapısında ve dünya ticaretinde ortaya çıkan hızlı gelişmeler, uluslararası sermaye hareketleri ve çok uluslu işletmelerin hâkimiyeti, iletişim ve ulaşım teknolojilerinin gelişmesi ve yaygınlaşması, uluslararası ekonomik sistemde yaygın hale gelen finansal krizler ve bu krizlerin ulusal ekonomiler üzerindeki artan etkileri, uluslararası rekabetin kızışması ve işgücü piyasalarının karşılıklı bağımlı hale gelmesi gibi faktörler, ulusal işgücü piyasalarında çeşitli istikrarsızlıklara neden olmaktadır. Bu da işgücü talebini esnekleştirerek ücret ve çalışma koşullarının gerilemesine yol açmak suretiyle çalışanlar aleyhine sonuçlar doğurmaktadır (Gündoğan, 2007: 21).

3.2. Enformel Ekonominin Yükselişi

Gelişmekte olan ülkelerde istihdam yaratma olanaklarının sınırlı olması, çoğunlukla düşük eğitim seviyesine sahip olan ve kayıtlı sektörde istihdam edilemeyen iş gücünün piyasa girişi ve çıkışının kolay olduğu, herhangi bir eğitim ya da uzmanlık gerektirmeyen, büyük miktarda sermayeye ihtiyaç duyulmayan, kurumsallaşmamış evde çalışma, fason üretim, işportacılık, simitçilik, pazarcılık, su satıcılığı gibi işlerin yapıldığı enformel sektör istihdamına neden olmaktadır (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], 2001: 46). Enformel ekonomi ile işsizlik ve kentsel yoksulluk (Nöbetleşe Yoksulluk) arasında doğrudan bir ilişki kurulabilir. Formel ekonomide yeni istihdamın yaratılmaması işsizliğe ve enformelleşmeye zemin hazırlamıştır. “Nöbetleşe yoksulluk, sonuçları bir yerden diğerine farklılaşabilen ama her durumda kazananları ve kaybedenleri olan yani kendi içinde önemli eşitsizlik öğeleri içeren ve en önemlisi toplamı sıfır olmayan bir süreçtir. Nöbetleşe yoksulluk sistemi sayesinde enformel sektör sadece kentli yoksulların kentte tutunabilmelerini sağlamakla kalmamış aynı zamanda giderek büyüyen bir toplum kesiminin refah düzeyini artırabilmeyi başarmıştır” diye ifade edilmektedir (Işık ve Pınarcıoğlu, 2004: 156-157). Enformel ekonomide çalışanların bir kısmı daha yüksek gelirler elde etseler de büyük bir çoğunluğu genel olarak güçsüz ve yoksulluk karşısında savunmasızdır. Enformel ekonomide çalışanlar gereken hukuk ve adalet sisteminden faydalanmakta güçlük çekmektedirler. Kamusal altyapıya ve yardımlara varsa bile sınırlı bir erişimleri söz konusudur

(Gündoğan, 2007: 27). Amerika'da yapılan bir çalışmada aile içerisinde en az bir çalışanın tam zamanlı çalışan olmasına rağmen yoksulluk eşiğinin neden geçilemediği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda yoksulluğun sebebinin piyasadaki teknolojinin yoğunlaşması, işlerin kutuplaşması, iş kalitesinin düşmesi ve iş büyümesinde meydana gelen durgunluklar olduğu belirlenmiştir (Torraco, 2016: 55-76). Bu noktada ulusal veya uluslararası düzeyde faaliyet gösteren işletmelerin üzerine büyük bir yük düşmektedir. Bu durumun azalması için hem personel memnuniyetini hem de müşteri/tüketici memnuniyeti ve bağlılığını dikkate alarak hizmet etmesi gerekmektedir (Çatır ve Şimşek, 2019: 132-154).

3.3. Düşük Ücretler

İş hayatında faaliyet gösteren herkes yapmış oldukları üretimlerin ya da sundukları hizmetin bir karşılığı olarak gelir elde ederler. Elde ettikleri bu gelirler ile amaçlanan en önemli husus temel insan ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Çalışan bireylerin elde ettikleri gelirler ile temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olunması durumunda çalışan yoksulluğu kavramı ortaya çıkmaktadır. Çalışan yoksulluğunun varlığı özellikle az gelişmiş ülkelerde sıklıkla görülen bir durumdur. Bu durum çalışan bireylerin gelir elde etmelerine rağmen, elde ettikleri gelirle temel ihtiyaçlarını karşılayamamasına sebep olmaktadır (Kapar, 2007: 5). Sonuç olarak tüm bu bilgiler ışığında özellikle geçmiş dönemlerdeki ücretlerin günümüzdeki ücretlere kıyasla düşük olması çalışan bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamasını güçleştirmektedir (Kesgin, 2011: 71).

Bunun yanında düşük ücretin tanımı konusunda ne ülkeler arasında ne de literatürde bir fikir birliğine varılamamaktadır. Düşük gelir eşiğinin altında çalışanların, kendilerinin ve ailelerinin ihtiyaçlarını karşılayamamaları ve dolayısıyla ailelerine kabul edilebilir bir yaşam standardı sunamamaları nedeniyle düşük ücretler, çalışanların yoksullaşmasının temel nedenlerinden birisi olarak görülmektedir. Yalnız her düşük ücretli çalışan, çalışan yoksul değil, her çalışan yoksulda düşük ücretli değildir diye belirtilmektedir (Gündoğan, 2007: 28-29). Ücret düzeyleri ile ilgili bilgilerin tek başına toplanması yeterli değildir. Sektör, işletme ölçeği, meslek kompozisyonu dikkate alınarak toplanacak ücret bilgilerinin aynı alanlardaki istihdamın sayı ve verimliliğindeki gelişmelerle birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir (Törüner ve Lordoğlu, 1991: 125). İşgücüne aktif katılım sağlamalarına rağmen artan emek kutuplaşması ve gelir eşitsizliği düşük vasıflı birçok işçiyi yoksulluk tuzağına düşürmektedir. Gelişmiş birçok ülkede de bu sorunla hükümetler yüzleşmek zorunda kalmıştır. Hong Kong'da 2011 de yapılan bir çalışmada nüfus sayımından elde edilen veriler analize tabi tutularak, işyerinde yoksulluktan etkilenen bireyler ile bu yoksulluğa neden olan faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre yoksulluğa sebep olan başlıca iki faktör düşük ücret ile hanede ikinci bir kazancın olmayışıdır. Sonuçlar düşük ve yüksek vasıflı işler arasında yoksulluk riskinin de farklı olduğunu göstermektedir (Kelvin ve Chou, 2016: 317-335).

3.4. İstihdamın Niteliğindeki Değişim ve Kayıt Dışı İstihdam

İstihdamın niteliğindeki değişimin çalışanların yoksullaşması üzerindeki olumsuz etkisi büyük ölçüde yarı zamanlı, geçici ve kendi hesabına çalışma gibi istihdam biçimlerinin yaygınlaşması ve bunun sonucunda da çalışma süresi, ücretli ve statüsünün çalışanlar aleyhine değişmesi (Gündoğan, 2007: 32) ve bunun yanında kayıt dışılıktır. İpek, (2014: 163)'e göre kayıt dışılık ise toplumda yer alan bireyler arasında düşük ücretlere çalışacak bireylerin tercih edilmesi, uygun olmayan çalışma ortamları ve koşullarının varlığı ve güvencesizlik anlamına geldiğini söylemektedir. Kayıt dışılığın da yapısında olan bu tür sebeplerden ötürü toplum içerisindeki birçok kişi bu durumdan etkilenmektedir. Bu durumdan etkilenenlere baktığımızda ise yoksulların, kadınların, çocukların ve toplum içerisinde yer alan vasıfsız iş görenleri olduğu görülmektedir.

Kayıt dışılığın en önemli sorunu kayıt dışı istihdamdır. Kayıt dışı istihdamın toplum içerisinde var olması o toplum açısından yoksulluğun daha da artması anlamına gelmektedir. Bahsi geçen kayıt dışılığın ekonomide var olmasından dolayı toplum içerisinde gelir dağılımından kaynaklı adalet bozulmakta ve toplum içerisinde kutuplaşma ortaya çıkmaktadır. Kutuplaşma açısından değerlendirildiğinde kutuplardan birinde düzenli iş sahibi olan ve yüksek gelir elde eden yönetici tabakası oluşurken, bir diğer tarafta ise düzensiz bir yapıda olan ve düşük ücretlerle çalışmaya ve temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan tabaka ortaya çıkmaktadır. İki kutuplu sistem içerisinde sıkışan şehirlerde ise orta sınıf yok olmakta ve makas iyice açılmaktadır (Açıkalın, 2007: 52). Türkiye açısından bakıldığında ise

kayıt dışılık nedeniyle enformel yapıli düzensiz iş gücünden söz edilebilmekte ve toplum içerisinde bir kutuplaşmanın olduğu görölmektedir (Suğur, Suğur ve Gönç, 2010: 94). Bu bağlamda enformel istihdam yapısı bulunan toplumda kişiler kendini toplumdan soyutlamakta ve toplum içerisindeki aidiyetlerini kaybederek toplum içerisindeki kutuplaşmayı da arttırdığı görölmektedir (Açıklalın, 2007: 181). İstihdam niteliğindeki değışimlere karşı direkt olarak tepki verilebilmesi için üniversite öğrencilerin aldıkları eğitimlerinin kişilik özelliklerine uygun olması gerekmektedir. Çünkü kişiler kişilik özelliklerine uygun bir iş seçerse hem çalışma hayatında hem de özel hayatında mutlu ve verimli bir şekilde yaşayarak çalışabilirler (Soba, Şimşek ve Demir, 2019: 40).

3.5. Çalışanlar Arasındaki Sendikal Örgütlenmenin Yetersizliğı

Sendikalaşmış sektörlerde ücretler, işçi ve işveren sendikaları arasındaki toplu sözleşmelerce belirlenir. Toplu pazarlık ile sendikalar ücretleri yükseltmeyi, çalışma koşullarını geliştirmeyi, çalışma saatlerini azaltmayı amaçlar (Törüner ve Lordoğlu, 1991: 157). Ancak bunun yanında işverenlerde işçi maliyetlerini azaltmak adına mümkün olduğu kadar işçi maaşlarını azaltmak, mümkün olduğu ölçüde az işçi ile daha çok iş yaptırmak eğilimindedirler.

Bu noktada sendikal hareket ve toplu pazarlık düzeni, çalışanları yoksulluğa karşı koruyan en önemli mekanizmalardan birisidir. İşçiler açısından sendikaya üye olmanın maliyetleri, yararları vardır. Sendika üyeliğinin en önemli maliyeti işverenlerin sendikalara düşmanlığı nedeniyle işten çıkarılmalarıdır. Yararı ise ücretler ve çalışma koşullarında sağlanacak gelişmelerdir. O halde bireyler, sendikaya menfaatleri maliyetlerini aşılıyor ise katılacaktır. Son otuz yılda İskandinav ülkeleri dışında sendikalaşmada önemli düşüşler görölmektedir. Bunun en önemli nedeninin küreselleşme olduğu belirtilmektedir. Ayrıca; teknolojik dönüşümler ve üretim sisteminin yeniden örgütlenmesi, esnek iş gücü piyasası politikalarının artan oranda geçerlilik kazanması, taşeronlaştırma, yarı zamanlı ve geçici işçi istihdamı ve istihdam türlerinin yaygınlaşmasına zemin hazırlayan hizmetler sektöründeki hızlı büyüme kadınların iş gücü piyasalarına artan bir biçimde katılımı gibi birçok faktör, düzenli istihdamı ve büyük ölçekli işletmeleri temel alan geleneksel sendikal örgütlenmeyi olumsuz yönde etkilemiştir (Gündoğan, 2007: 35-37).

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de işçi sınıfının bağlı bulunduğu sendikalar açısından sorunlar yaşadıkları görölmektedir. İşçi sınıfının değışen ve gelişen toplum yapısına ve iş dünyasına kendini adapte ederken bağlı buldukları işçi örgütlerinin işçi sınıfı kadar hızlı bir şekilde değışim ve gelişim göstermemektedir. Enformel yapıli çalışma şekillerinin yanında güvencesizlik ve esnek çalışma koşulları popürlüğünü arttırırken, işçi sınıfının bağlı bulunduğu işçi örgütlerinin bu popürlizme ayak uyduramadığı görölmektedir. Bu bağlamda taşeron işçiliğinin yaygınlaşmasının yanında işçi örgütlerinin yeni oluşan sistemde tam anlamıyla örgütlendikleri söylenemez (Çelik, 2015: 167). Ancak 2018 yılında yapılan değışim ile kamuda çalışan taşeron işçilerin kadroya alınması ve sürekli işçi statüsüne alınması sendikalaşmanın önündeki engeli hafifletmiş olduğu söylenebilir.

3.6. Ekonomik Krizler ve Sonrasında Uygulamaya Konulan Ekonomik İstikrar ve Yapısal Uyum Programları

Ekonomik krizler, bir ülkede yaşayan tüm toplum kesimlerini olumsuz yönde etkilemekle beraber, bu krizlerin özellikle yoksul hane halkları üzerinde çok daha ağır etkiler meydana getirdiğı söylenebilir. Bir ekonomik kriz yoksul halkın ya da yoksulluk sınırındaki halkın yaşam standardını şu şekillerde etkiler (Aktan, 2002: 2);

- Emek üzerinden elde edilen gelirleri azaltarak reel ücretleri düşürür ve işsizliğı artırır.
- İktisadi faaliyetler azaldığı için emeğe dayalı olarak elde edilmeyen diğer gelirler de azalır ve yoksul halk tarafından üretilen mal ve hizmetlerin fiyatları diğer fiyatlara kıyasla azalabilir.
- Özellikle aile üyeleri arasında yapılanlar olmak üzere özel transferler ülkenin her yerinde yaşam standardında meydana gelen azalma ile birlikte geriler.
- Yoksul halkın sahip olduğu yetersiz varlıklar enflasyona maruz kalır veya bu varlıkların fiyatlarında büyük bir azalma meydana gelir.

- Makroekonomik krizler, yoksulların yoksulluktan kurtulma yeteneklerini zayıflatarak, beşeri, mali ve fiziki sermaye birikimini yavaşlatır.

4. ÇALIŞANLARIN YOKSULLUĞUNU ÖNLEMeye YÖNELİK POLİTİKALAR

Fiili olarak çalıştığı halde yoksul statüsünden çıkmayı başaramayan birey ve hane halklarına destek olmak amacıyla bir takım politikalar uygulanmaktadır. Sosyal yardımlar, eğitim yardımları, özel amaçlı yardımlar ve istihdama yönelik olarak uygulanan politikalar yoksulluğu önlemeye yönelik tedbirler arasında yer almaktadır.

4.1. Sosyal Yardımlar

Sosyal yardımlar, yoksullukla mücadele konusunu öncelikli alan olarak belirleyen hükümetler için, ekonomik olarak yetersiz kabul edilen birey ve hane halklarının durumlarında iyileştirme yapmaya yönelik tedbirler bütünüdür (Tokol, 2000: 1). Yoksullukla mücadele konusunda geçmişten günümüze en sık başvurulan yöntem karşılıksız yardımlar şeklinde uygulanmaktadır (Önen, 2010: 64).

4.2. Eğitim Yardımları

Eğitim yardımları farklı şekillerde uygulanabilmektedir. Eğitim materyal yardımı, eğitim bursları, engelli bireylere yönelik yapılan yardımlar eğitim burslarından. Eğitim materyal yardımları dar gelirli ailelerin okuyan çocuklarına yönelik olarak verilen önlük, çanta ve temel kırtasiye malzemelerinden oluşmaktadır. Eğitim öğretim yılının başlangıcını takiben dar gelirli hane halklarının ilk ve ortaokulda okuyan çocukları için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan yörenin nüfusu ve sosyo ekonomik düzeyine göre fon aktarımı sağlanmaktadır. Daha öz bir ifade ile ihtiyaç sahibi öğrencilerin eğitim hayatının devamlılığının sağlanabilmesi adına burs verilmektedir (Gül, 2008: 188).

4.3. Özel Amaçlı Yardımlar

İşsizlik ve yoksulluk sorununu ciddi şekilde hissedilen bölgelerde yaşayan vatandaşlar için günlük yemek programları uygulanmaktadır. Ek olarak doğal afetlerden etkilenen, terör mağdurları vb. olağanüstü durumlar ile karşılaşan vatandaşlar içinde çeşitli yardım programları uygulanmaktadır. Kurban Bayramı'ndan önce yılda iki defaya mahsus olmak üzere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına (SYDV) fon aktarımı sağlanmaktadır (SYDGM Bülteni, 2012: 22-23)

4.4. İstihdam Projeleri

2008 yılı itibari ile genç ve kadın istihdamında artış sağlamak adına teşvik programları devreye sokulmuştur. Düzenleme kapsamına erkekler için 18 yaş üzeri ve 29 yaş altı bireyler kadınlar için 18 yaşından büyük olan bütün kadınlar dâhil edilmiştir. Bu maddenin yürürlük tarihinden önceki altı ay içinde herhangi bir sigorta girişi olmayan ve bu maddenin yürürlük tarihini takiben bir yıl içinde işe alınan ve fiilen çalıştırılanlar için sigorta primine ait işveren hisseleri birinci yıl için %100'ü; ikinci yıl için %80'i; üçüncü yıl için %60'ı; dördüncü yıl için %40'ı ve beşinci yıl için %20'si İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanacaktır (Resmi Gazete, 2008). Ayrıca 5763 No'lu İş Kanunu'na göre özürü ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu getirilmiştir. Elli veya daha fazla işçinin çalıştığı özel işyerlerinde yüzde üç özürü, kamu işyerlerinde ise yüzde dört özürü ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi istihdam etme zorunluluğu getirilmiştir.

5. TÜRKİYE'DE ÇALIŞAN YOKSULLAR VE ÖZELLİKLERİ

Ülkemizde çalışan yoksulların durumu konusundaki veriler yetersiz olsa da Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'in hazırladığı "2002 ve 2004 Yoksulluk Çalışmaları"ndan; çalışan yoksulların niteliklerini elde etmekteyiz. TÜİK, 2002-2009 dönemi için harcamaya dayalı yoksulluk istatistikleri kapsamında, hane halkı fertlerinin işteki durumuna göre yoksulluk oranları da hesaplanarak tabloleştirilmiştir. Ancak, TÜİK 2009 sonrası yoksulluk analizlerinde bu tabloyu yayımlamayı durdurmuştur (Erdoğan ve Kutlu, 2014: 71).

Ücretsiz Aile İşçileri; Türkiye genelinde işteki duruma göre, ücretsiz aile işçileri %35,3'lük bir oranla ikinci sırayı almaktadır. Ücretsiz aile işçiliğini kırsal alanlarda tarımsal faaliyetlerde bulunanlar almaktadır. Öte yandan kentsel alanlarda ücretsiz aile işçiliğinin payı oldukça düşüktür (Biçerli, 2004:

248). Ayrıca; kırsal alanlarda ücretsiz aile işçilerini %80'ler oranında kadınlar oluşturmaktadır, Türkiye'de incelenen 15 yıllık dönemde önemli büyüklükte bir tarımsal iş gücünün açığa çıktığı, bunun ise büyük oranda kadınlardan oluştuğu anlaşılmaktadır (Gündoğan, 2007: 72).

Yevmiyeliler; Türkiye'de yoksulluğun en yaygın olduğu çalışan kesimlerden biride yevmiyelilerdir. 1989-2001 döneminde tarım dışı istihdamın ortalama %70,5'i ücretli ve yevmiyeli statüsündedir (Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği [TÜSİAD], 2002: 85). Kentte ise eğitim düzeylerine ve mesleklerine uygun iş bulamayan kişiler eğitimleri ile alakasız işlerde çalışmayı kabul edebilmektedirler. Bu tür marjinal işlerde sosyal güvence olmadığı gibi, elde edilen gelirler de çok düşük seviyelerdedir (Biçerli, 2004: 254).

İşsizler; Türkiye genelinde yoksulluğun en fazla olduğu kesimlerden biride işsizlerdir. İşsizlik sigortası kapsamının dar ve işsizlik ödeneklerinin oldukça yetersiz olması ülkemizde işsizler arasındaki yoksulluk oranının yüksek olduğunu göstermektedir. TÜİK'in hazırladığı "2004 Yoksulluk Çalışmasının" sonuçlarına göre, işsizlerin yoksulluk oranı Türkiye geneli için %27.37 iken bu oran kentsel alanlarda %22.74, kırsal alanlarda ise %49.34'tür. Bu veriler ülkemizdeki işsizlik oranının kentsel alanlarda kırsal yerlerdekinin iki katından fazla olduğunu gösteriyor. Ancak; işsizler arasındaki yoksulluğun kırsal alanlarda daha fazla olduğu görülmektedir (Gündoğan, 2007: 76). Bir ülkede işsizliğin boyutlarının belirlenmesi işsiz kalanların işsizlik sigortasından yararlanabilmek için kendilerini istihdam ofislerine kaydettirmeleri, sürekli gerçekleştirilen iş gücü hane halkı anketleri ve tahmin yöntemlerinden birinin uygulanması ile belirlenmektedir. En sağlıklı veriler işsizlik sigortasının uygulandığı ülkelerde elde edilmektedir. Türkiye'de işsizliğin büyüklüğü ile ilgili bilgiler DPT'nin yapmış olduğu "tahmin" yöntemi ile belirlenmektedir (Törüner ve Lordoğlu, 1991: 229).

Ücretli ve Maaşlılar; Ücretli ve maaşlılar TÜİK'in Yoksulluk Çalışmasında %10.35 gibi düşük bir yoksulluk oranına sahip olmalarına karşın, nüfus içerisinde payları dikkate alındığında önemli bir çalışan yoksul gurubunu oluşturmaktadırlar. Ülkemizde ücretli ve maaşlı çalışanların yoksulluğu konusunda çeşitli rakamlara ulaşmak mümkündür. Türkiye Kamu-Sen tarafından 2006 yılında yapılan araştırma, memurların %75'inin yoksulluk sınırının altında maaş aldığını, %32'sinin zorunlu ihtiyaçlarını bile karşılayamadığını belirtmektedir (Gündoğan, 2007: 78-79). 2001 yılında yaşanan krizde ise ücretliler, son yılların en büyük reel kaybını yaşamışlardır. Bu krizde imalat sanayi genelinde reel ücret endeksinde yaşanan düşüş devlet kesiminde %43, özel kesimdeyse %38 oranında olmuştur. Bu rakamlar bize krizin ağırlığını esas olarak ücretli kesimin hissettiğini göstermektedir (Gündoğan, 2007: 83). İktisadi Faaliyet Koluna Göre Çalışan Yoksullar; Hane halkı fertlerinin yoksulluğu iktisadi faaliyet kolları açısından değerlendirildiğinde; tarım, avcılık, ormancılık ve balıkçılık ile inşaat ve bayındırlık sektörlerinin yoksulluk riskiyle karşı karşıya olduğu söylenilmektedir (TÜİK, 2002:7). Bu sektörlerin ülkemizdeki en büyük çalışan yoksul grubunu oluşturan, yevmiyeli çalışanlarında yoğun olarak yer aldığı sektörler olduğu söylenebilmektedir (Gündoğan, 2007: 84-85).

6. TÜRKİYE'DE YOKSULLUKLA MÜCADELE VE ÇALIŞANLARIN YOKSULLUĞUNU ÖNLEMeye YÖNELİK BAZI POLİTİKA ÖNERİLERİ

Kurumsal anlamda devletin sorumluluğu devletçe bakım ve geçici yardımlar biçiminde sürdürülmüş yoksullukla mücadele yoksullara belirli zamanlarda yardım yapma biçiminde gerçekleşmiştir. Kızılay Derneği ve Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu gibi bazı kurumlar bu görevi üstlenmiştir. Mücadele, 1980'lerin ikinci yarısından sonra kurumsal bazda ele alınmış ve politikalar geliştirilmeye başlanmıştır (Gül, 2002: 112). Başbakanlık bünyesinde bulunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün başlıca faaliyetleri şöyledir: Periyodik yardımlar, sağlık yardımları, özel amaçlı yardımlar, eğitim yardımları, yakacak yardımı gibi. Ülkemizde yoksullukla mücadele: kısa, orta ve uzun dönemli planlanmış bir stratejiye ve yoksulluk profilleri eksenin de oluşturulmuş ayrıntılı bir programa göre değil, günü birlik alınan kararlar çerçevesinde yürütülmektedir. Bu da yoksullukla mücadelede etkisiz kaldığımızı göstermektedir. Ayrıca; yoksullukla mücadelede başarılı olunamamasının en önemli nedeninden birisi de mücadelenin sosyal politikanın dar alanına terk edilmiş olmasıdır (Gündoğan, 2007: 153-156). Türkiye'de Çalışanların Yoksulluğunu Önlemeye Yönelik Bazı Politika Önerilerinin bazıları şöyledir (Gündoğan, 2007: 158-168);

- Yoksullukla mücadelede hedef kitlenin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

- Yoksulun kim olduğunun bilinmesi gerekir.
- Hızlı büyüyen ekonomiler içinde olumsuz söylene de aynı derecede yoksulluk oranlarımızın azalmaması nedeniyle yoksullukla mücadelede doğrudan mücadele yöntemlerine ağırlık verilmelidir.
- Ülkemizde yaşanan ekonomik krizlerin işsizliğe ve reel ücretlerin azalmasına yol açması nedeniyle yoksullukla mücadelede makroekonomik istikrarın sağlanmasına önem verilmelidir.
- Gelirler politikası belirlenirken bütün gelir gruplarına adil davranılmalıdır.
- İşçilerin vazgeçilmezi, hayatı idama etme aracı ücrettir. Ülkemizde uygulanan işsizlik sigortasının kapsamı geliştirilmeli, yararlanma koşulları kolaylaştırılmalı ve işsizlik ödeneklerinde daha cömert davranılmalıdır.
- Çalışanların ücretleri üzerindeki vergi ve benzeri yükler azaltılarak, çalışanların tek gelir kaynağı olan asgari ücret vergi dışı bırakılmalıdır.
- Çalışanlara insan onuruna yakışır koşullarda yaşamaları ve çalışmaları sağlanmalı, ILO tarafından temel ilkeleri belirlenen “Düzgün İş” hedeflerine uygun politikalar benimsenmelidir.
- İyi bir işe sahip olma yolunun vasıflı olmaktan geçtiği gerçeğinden hareketle, özellikle kırdan kente göçün hız kazandığı ve tarımda büyük bir çözümlenin yaşandığı son yıllarda, bu göç sonunda kentte işsiz kalan ya da enformel sektöre kayma riski bulunan işgücüne ve uzun süreli işsizlere yönelik eğitim programları uygulanmalıdır.
- Ülkemizdeki sağlık ve eğitim hizmetleri hem niceliksel hem de niteliksel olarak iyileştirilmelidir.
- Çalışanların hak ve menfaatlerini koruması için örgütlenme kültürü geliştirilmeli ve önündeki engeller kaldırılmalıdır.
- Aile refahının artırılması için, işgücü piyasasına giremeyen kadınların önündeki engeller kaldırılıp, becerilerini arttıracak kurslar düzenlenmelidir.
- İşgücü piyasasında iş bulması ve bu işte tutunabilmesi zor olan engellilere yönelik teşvikler arttırılmalıdır.
- Çalışan yoksulların örgütlendikleri sendikaların, siyasi baskılar karşısında kamuoyunun desteğini almaları sağlanmalıdır.
- Ülkemizdeki çalışan yoksullar arasında, kendi hesabına çalışan grubu içinde en önemli payı tarımsal faaliyette bulunanlar oluşturmaktadır. Tarım çalışanlarının yoksulluktan kurtulmaları için asgari gelir düzeyleri yoksulluğun aşılması hedefine uygun olarak belirlenmeli, geleneksel tarım tekniklerinin yerini çağdaş yöntemler almalıdır. Ayrıca; gerekli mali ve teknik destek sağlanmalıdır. Kendi hesabına çalışan yoksullar arasındaki diğer grup küçük esnaf ve zanaatkarlardır. Bu kesime yönelik ise, uzun vadeli kredi olanakları sağlanmalı ve mali teşvikler arttırılmalıdır.

7. SONUÇ

Yoksulluk kavramı devletlerin özellikle mücadele etmesi gereken başlıca konular arasında yer almaktadır. Yoksul bireylerin çeşitli politikalar vasıtası ile desteklenmesi gerekmektedir. Her birey kaliteli ve insanca yaşamı hak etmektedir. Yoksulluk sorununu tamamen destekleme yoluyla aşmaya çalışmak bireylerin çalışma ve iş arama noktasında daha isteksiz davranmasına sebep olabilmektedir.

Ülkemizde yoksullukla mücadele de her ne kadar politikalar sıralansa da uygulamada günü birlik yardımlar şeklinde geçirildiği görülmekte, etkin ve sürekliliği olan bir mücadelenin sergilenmemekte olduğu söylenebilir.

Yoksulluk sorununu ortadan kaldırmak adına öncelikli olarak istihdam politikaları geliştirilmeli işsiz bireylerin kendi çabaları ile yoksulluk tuzağından çıkması amaçlanmalıdır. Çalıştığı halde yoksulluk sorunu ile karşı karşıya kalan bireyler için yine farklı destekleme politikaları hayata geçirilerek çalışan yoksulluk ile de ayrıca mücadele edilmesi gerekmektedir. Bu noktada yapılabilecek en uygun yöntem asgari ücretin uygun şekilde tayin edilmesi ve vergi dışı bırakılması olmalıdır. Temel ihtiyaçları

karşılammaktan yoksun bir asgari ücret tespiti çalışan yoksulluğu ortadan kaldırmak adına yetersiz kalacaktır.

KAYNAKÇA

- AÇIKALIN, N. (2007). Enformel Sektör ve Yoksulluk: Kentsel İşgücü Pazarı Üzerine Etkileri İstanbul ve Gaziantep Örnekleri. *Sosyo-Ekonomi Dergisi*, (2), 43-62.
- AKTAN, C. C. (2002). *Global Ekonomik Krizler ve Yoksulluk, Yoksullukla Mücadele Stratejileri*. Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayını.
- BİÇERLİ, M. K. (2004). *İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikaları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İİBF Yayınları.
- ÇATIR, O. ve ŞİMŞEK, A. (2019). Festival Çevre Atmosferi, Ziyaretçi Memnuniyeti ve Bağlılığı: Ulubey Kanyon Kültür ve Turizm Festivali Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(1), 132-154.
- ÇELİK, A. (2015). *AKP Döneminde Sendikal Haklar: Sendikasız - Grevsiz Kaynaşmış Bir Kitleyiz*. (Ed: M. Koray - A. Çelik) İçinde: Himmet, Fitrat, Piyasa, AKP Döneminde Sosyal Politika (s. 157-195), İstanbul: İletişim Yayınları.
- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI [DPT] (2001). *8. Beş Yıllık Kalkınma Planı Kayıt Dışı Ekonomi Özen İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara.
- DREWNOWSKI, J. (1977). Poverty: It's Meaning and Measurement. *Development and Change*, 8(2), 183-208.
- DURANLAR, S. ve CEYLAN, H. *Dünyada Yoksulluk, Kalkınma Üzerine Bir Deneme*, http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=546,2001, (Erişim Tarihi: 22.10.2018).
- ERDOĞDU, S. ve KUTLU, D. (2014). Dünyada ve Türkiye'de Çalışan Yoksulluğu: İşgücü Piyasası ve Sosyal Koruma Politikaları Bağlamında Bir Değerlendirme. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 41(2), 63-114.
- ERKIZAN, N. H. (2002). Küreselleşme ve Kültür: Küreselleşmenin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri Üzerine. *Doğu Batı Dergisi (Küreselleşme)*, (18), 57-70.
- GÜL, H. (2008). Türkiye'nin Eğitim Sorunları, AKP'nin Eğitime Bakışı ve Çözüm Önerileri. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4), 181-196.
- GÜL, S. S. (2002). *Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadelenin Sosyolojik Boyutları, Göreliden Mutlak Yoksulluğa*. Ankara: TODAİE Yayınları.
- GÜNDOĞAN, N. (2007). *Yoksulluğun Değişen Yüzü, Çalışan Yoksullar*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İİBF Yayınları.
- IŞIK, O. ve PINARCIOĞLU, M. M. (2004). *Nöbetleşe Yoksulluk: Gecekondulaşma ve Kent Yoksulları, Sultanbeyli Örneği*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- IPEK, M. (2014). Kayıt Dışı İstihdamda Küresel Etkiler ve Sosyal Örüntüler. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, (40), 163-185.
- KAPAR, R. (2007). Uygun İş Açığı: İnsana Yaraşmayan İşler. *Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, 8(29), 2-10.
- KAPAR, R. (2010). Uygun İş Bağlamında Çalışan Yoksullar. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (48), 85-204.
- KELVIN, C-K. C. & Chou, K-L. (2016). Working Poor in Hong Kong. *Social Indicators Research*, 129(1), 317-335.
- KELVIN, C-K. C., CHAN, W-S. & CHOU, K-L. (2019). Material Deprivation and Working Poor in Hong Kong. *Social Indicators Research*, 145(1), 39-66.

- KESGİN, B. (2011). Çalışma Yaşamında Değişen Yoksulluk: Çalışan Yoksulluk. *İş ve Ahlak Dergisi*, 4(7), 65-75.
- MARSHALL, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (Çev: Osman Akınhay ve Derya Kömürcü), İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları.
- ÖNEN, S. M. (2010). Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelesi: Malatya Belediyesi Örneği. *Sayıştay Dergisi*, (79), 63-95.
- SOBA, M. ve ŞİMŞEK, A. (2019). Bulanık TOPSIS Yöntemiyle Üçüncü Parti Lojistik (3PL) Hizmeti Veren Bir Firmanın Seçimi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(33), 380-399.
- SOBA, M., ŞİMŞEK, A. ve DEMİR, E. (2019). Üniversite Öğrencileri Üzerine Ampirik Bir Uygulama: Beş Faktör Kişilik Modeli. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 6(2),28-43.
- SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ [SYDGM], (2012). Sosyal Yardım İstatistikleri Bülteni, Ankara: Araştırma-Geliştirme ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı.
- SUĞUR, N., SUĞUR, S. ve GÖNÇ, T. (2010). *Eskişehir'de Çalışan Yoksullar, Enformel İstihdam ve Yoksulluk*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- T.C. RESMİ GAZETE (2008). İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/05/20080526-5.htm>, (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2019)
- TOKOL, A. (2000). *Sosyal Politika*. Bursa: Vipaş A.Ş. Yayınları.
- TORRACO, R. J. (2016). The Persistence of Working Poor Families in a Changing U.S. Job Market: An Integrative Review of the Literature. *Human Resource Development Review*, 15(1), 55-76.
- TÖRÜNER, M. ve LORDOĞLU, K. (1991): Çalışma Ekonomisi. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- TÜRK SANAYİCİLERİ ve İŞ İNSANLARI DERNEĞİ [TÜSİAD], (2002). Türkiye'de İş Gücü Piyasası ve İşsizlik.
- TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU [TÜİK]. (2002). Yoksulluk Çalışması, TÜİK Haber Bülteni, (Erişim Tarihi: 09.10.2008).
- UÇKAN, B. (2002). Küreselleşme ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO). *Çimento İşveren Dergisi, Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası*, 16(5), 5-17.
- UZUN, A. M. (2003). Yoksulluk Olgusu ve Dünya Bankası. *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 155-173.
- WORLD BANK, (1990). *World Development Report*. United Kingdom: Oxford University Press.